

Tillsynskampanj 2005

Bekämpningsmedel

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Dnr 2006-001201-206

Innehållsförteckning

<i>Innehållsförteckning</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Bakgrund</i>	1
<i>Syfte</i>	2
<i>Mål</i>	2
<i>Genomförande</i>	2
<i>Deltagare</i>	3
<i>Resultat</i>	3
<i>Diskussion</i>	4
<i>Besökta objekt</i>	6

Sammanfattning

Bekämpningsmedel är förprövningspliktiga mot bakgrund av deras potentiella giftighet för människa och miljö. En förutsättning för en säker användning av bekämpningsmedel är att de används till det användningsområde som det är godkänt för, och enligt särskilda beslut om behörighet, karenstid mm. Ett godkännande är tidsbegränsat. En registrering kan återkallas om nya kunskaper kommer fram om t ex giftighet. Det är därför viktigt att endast godkända produkter saluhålls.

Kampanjens syfte var att kontrollera att de bekämpningsmedel som salufördes uppfyllde lagstiftningens krav.

De trädgårdsbutiker som kontrollerades hade ett ganska likartat och omfattande bekämpningsmedelssortiment. Livsmedelsbutiker och bensinstationer hade ett mera begränsat sortiment av bekämpningsmedel.

Inga bekämpningsmedel, som inte längre var godkända, påträffades. Två bekämpningsmedel var inte registrerade. Ett antal produkter som inte var registrerade uppgavs ha en repellerande verkan. Enligt de regler som finns omfattas dessa inte av kravet på registrering. En stor del av saluförda "växtskyddsmedel" var dock inte registrerade men salufördes ändå som om de var bekämpningsmedel. Många av dessa produkter uppgavs, enligt påskriften, verka fysikaliskt och omfattas därför inte av kravet på godkännande.

För att få hjälp med bedömningen av de övriga, tveksamma, produkterna tog förvaltningen kontakt med den centrala tillsynsmyndigheten, Kemikalieinspektionen

Bakgrund

Kampanjen omfattade hantering av bekämpningsmedel i livsmedelsbutiker, bensinstationer, varuhus, stormarknader och trädgårdsbutiker. Med kemiskt bekämpningsmedel avses en kemisk produkt som är avsedd att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom. Krav på godkännande omfattar även repellenter som till exempel myggmedel och kemiska avskräckningsmedel för vilt. Bekämpningsmedel är förprövningspliktiga mot bakgrund av deras potentiella giftighet för människa och miljö. Ett kemiskt bekämpningsmedel bedöms med avseende på risk för människa och miljö samt avsedd effekt. Kravet på att ett kemiskt bekämpningsmedel skall vara effektivt ställs för att kemikalier inte skall belasta hälsa och miljö i onödan. Ett godkänt bekämpningsmedel erhåller ett registreringsnummer.

En förutsättning för en säker användning av bekämpningsmedel är att de används till det användningsområde som det är godkänt för och enligt särskilda beslut om behörighet, karenstid mm. En godkännande är tidsbegränsat. En godkänd registrering kan återkallas om

nya kunskaper kommer fram om t ex giftighet. Det är därför viktigt att kemiska bekämpningsmedel för vilka godkännandet upphört inte längre saluhålls.

Syfte

Syftet med kampanjen var att kontrollera om:

- Saluhållna bekämpningsmedlen var godkända och hade en giltig registrering.
- Bekämpningsmedlen i huvudsak var märkta enligt gällande regler för överlåtelsemärkning
- Bekämpningsmedlen förvarades på rätt sätt vad avser oåtkomligt för barn och skilt från livsmedel.
- Bekämpningsmedelsförpackningarna hade barnskyddande förslutningar där så erfordrades
- Eventuell anteckningsskyldighet för klass 1 medel efterlevdes.

Mål

Att bekämpningsmedel saluförs och hanteras på sådant sätt att skada på hälsa och miljö undviks.

Genomförande

Alla registreringsnummer kontrollerades mot Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister. En bedömning av om produkten överläts med avsikten att den skulle användas som ett kemiskt bekämpningsmedel gjordes. Detta med utgångspunkt från uppgivet användningsområde och uttalad verkningsmekanism.

Överlåtelsemärkningen kontrollerades ur konsekvenssynpunkt dvs att riskfraser var konsekventa med skyddsfraser och symboler. Märkningsbestämmelserna anger vilka skyddsfraser som skall användas för en viss riskfras. Val av farosymbol är kopplat till riskfrasen. Däremot gjordes inte någon bedömning av om rätt riskfras användes i förhållande till ingående ämnens farlighet.

Beredskap att ta fram säkerhetsdatablad efterfrågades. Överlåtaren skall ha tillgång till skyddsblad alternativt fax eller utrustning för digital överföring av säkerhetsdatablad i samband överlåtelse för yrkesbruk.

Kontroll gjordes av att bekämpningsmedel med behörighetsklasserna 1 och 2 inte förvarades kundåtkomligt i butiken samt, i förekommande fall, om försäljningstillstånd fanns för klass 1 produkter.

Saluförda produkter som misstänktes överlätas i strid med regelverket dokumenterades med digitalkamera.

Båtbottenfärger med kemisk antifoulingeffekt kontrollerades med avseende på om användning längs ostkusten fanns angiven i användningsområdet. Det råder dock inget försäljningsförbud för båtbottenfärger som endast är godkända för västkusten.

Bekämpningsmedelsförpackningar för vilka det krävs barnskyddande förslutning kontrollerades i det avseendet.

Vid genomförd inspektion informerades butiksföreståndaren om vilka brister som påträffats. En skriftlig rapport skickades därefter till verksamhetsutövarna.

Deltagare

Projektet har genomförts av Lena Engberg, Bertil Engdahl, Ronny Enmark, Lena Embertsén David Ryman och Fredrik Skaghammar avdelningen Plan och miljö Miljöförvaltningen.

Resultat

De trädgårdsbutiker som kontrollerades hade ett ganska likartat och omfattande bekämpningsmedelssortiment. Livsmedelsbutiker och bensinstationer hade ett mera begränsat sortiment av bekämpningsmedel.

Totalt påträffades 65 olika bekämpningsmedel med registreringsnummer. Alla var fortfarande godkända.

Ett kemiskt bekämpningsmedel saknade godkännande och registreringsnummer och erforderlig märkning på svenska språket. Livsmedelsaffären som saluförde produkten förelades att omedelbart upphöra med saluföringen och verksamhetsutövaren åtalsanmälades.

Ett bekämpningsmedel som tidigare fått säljas på dispens under en begränsad tid påträffades. Tidsbegränsningen löpte ut den 30 december 2001.

Ingen av de besökta affärerna saluförde bekämpningsmedel tillhörande behörighetsklasserna 1 och 2, det vill säga preparat för yrkesmässig användning

Trädgårdsbutikerna som hade omfattande bekämpningsmedelssortiment förvarade produkterna på hyllor som började i golvnivå. Bekämpningsmedlen var genomgående försedda med barnskyddande förslutningar. Överlåtelsemärkningen för de godkända kemiska bekämpningsmedlen var i huvudsak godtagbar. Det fanns dock några exempel på att farosymbolerna inte hade korrekt färg. Två repellenter som var godkända saknade helt märkning som visade att det var registrerade.

Båtbottenfärger av typ antifoulingfärger betraktas som kemiska bekämpningsmedel. Inga båtbottenfärger som inte längre är tillåtna eller med begränsat användningsområde påträffades. Färgbutiker och specialaffärer för båtillbehör ingick dock inte bland de detaljister som besöktes.

27 produkter var inte registrerade men salufördes i praktiken ändå som bekämpningsmedel. Definitionen på ett kemiskt bekämpningsmedel är en produkt som genom kemisk, kemisk/fysikalisk verkan eller genom repellerande verkan avses att användas för att förhindra skada på människa eller miljö. Verkningsmekanismen har därmed avgörande betydelse för att bedöma om det är fråga om en registreringspliktig produkt.

Produkter som enligt påskriften verkade fysikaliskt faller utanför definitionen av kemiska bekämpningsmedel. Flertalet av dessa produkter hade dock en oklar beskrivning av verkningsmekanismen. Av dessa bedömde förvaltningen att ca 15 produkter verkade på fysikalisk väg som t ex genom ytspänningsnedsättande effekt.

Tio produkter uppgavs vara avskräckande/ repellerande genom obehaglig lukt. Tre produkter uppgavs ha giftverkan.

Produkter som miljöförvaltningen uppfattade som registreringspliktiga bekämpningsmedel.

PRODUKTNAMN	ANVÄNDNINGSSOMRÅDE	TILLVERKARE/ IMPORTÖR	VERKNINGSMEKANISM
Bladlöss Effekt	Mot bladlöss, vitaflugor och spinnkvalster	Neudorf	De verksamma beståndsdelarna i detta medel är salter av naturliga fettsyror
Gardexa	Mus& råttmedel	Gardexa	Skall endast användas för utrotning av mus& och råttor"

			Kan vara farligt för marsvin och hamster”
Insekten Spray	Mot insekter	Barfin GmbH	Pyrethrum I och II samt butoxid.
Insektsmedel Värna			
Mot mullvad	Mot mullvad	Weibulls	Driver bort mullvaden genom att sprida en för mullvaden outhärdlig lukt
Mot sork	Avskräckningsmedel mot småvilt	Bröderna Nelsson	Brända lerkulor med tillsatts av naturlig citronellaolja.
Pyrsol emulsion B	Mot skadeinsekter i trädgårdskulturer och lantbruk	Bayer AB	Toxisk verkan
Stoppa vilt	Naturligt avskräckningsmedel mot hare, kanin & rådjur	Econova Garden AB	Medlet avger en lukt som harar, kaniner och rådjur m. fl upplever som en fara
Stoppa katten	Stoppa katten?	Weibulls	Förvirrar kattens doftsinne
Stoppa mullvad	Driver effektivt bort mullvad	Weibulls	Doftkulor som driver bort mullvaden från gräsmattor.
Weibulls stop avskräcka kanin	Avskräcka kanin	Weibulls	Avskräckning
Vilt effekt	Skyddar växter och trädgård mot vilt såsom harar, kaniner och rådjur	Miljöcenter AB	Avskräckning genom lukt och smak.

Förvaltningen skickade en skrivelse till Kemikalieinspektionen för att få hjälp att bedöma de tveksammaste produkterna. Nedanstående produkter togs som exempel på produkter som förvaltningen bedömde som registreringspliktiga. ”Mot mullvad”, ”Stoppa mullvad”, ”Stoppa vilt”, Gardexa Mus och råttmedel och Bladlöss Effekt.

Överlåtelsemärkningen på produkten Gardexa, Mus och råttmedel har formuleringar som starkt påminner om sådana på registrerade bekämpningsmedel som till exempel; ”*Skall endast användas för utrotning av möss och råttor*”, ”*Kan vara farligt för marsvin och hamster*”, ”*Förvara alltid pesticider på ett ansvarsfullt sätt*”, ”*Avlägsna och gör dig av med alla rester av produkten när området är sanerat*”, ”*Human bekämpning inga inre blödningar*”. Det framgår också att produkten skall intas oralt för att ge effekt. Kemikalieinspektionen skriver att vid en tidigare utförd inspektion av Gardexa hade Kemi funnit att Mus och råttmedel var att betrakta som fysikaliskt verkande ”*och därför inte behöver inneha ett godkännande från Kemikalieinspektionen*”

Neudorfs produkt ”Bladlöss Effekt mot bladlöss, vita flygare och spinnkvalster bedöms också som fysikaliskt verkande.

Kemikalieinspektionen svarade vidare att de avser att inspektera företagen Econova Garden AB och Weibulls AB.

Diskussion

Utgångspunkten för KEMI's bedömning har tydligen inte enbart varit överlåtelsemärkningen utan också uppgifter som framkommit vid tillsynsbesök hos leverantören. Det är verkar

orimligt att begära detaljisterna skall kunna göra en bedömning av om en produkt är att betrakta som ett bekämpningsmedel eller inte utifrån överlåtelsemärkningen.

Förvaltningen avvaktar därför KEMI's planerade tillsyn av Econova Garden AB och Weibulls AB innan beslut tas om vidare agerande.

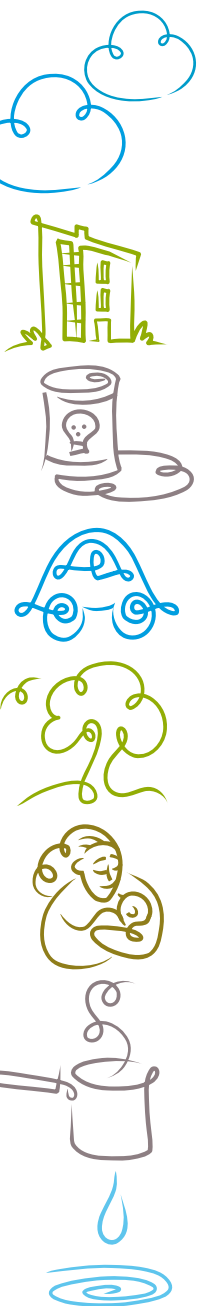
Genomgående för de icke registrerade produkterna, som saluförs som bekämpningsmedel, är att marknadsföraren gått en verbal balansgång, med avsikt att ge intryck av att det är ett effektivt kemiskt bekämpningsmedel men samtidigt inte registreringspliktigt.

De icke registrerade produkterna överläts med argumentet att de är särskilt miljövänliga. Det är svårt att se att dessa produkter skulle innebära ett positivt alternativ till de godkända bekämpningsmedlen särskilt som de sannolikt saknar förutsättningar för att kunna fungera som bekämpningsmedel. Godkända bekämpningsmedel är dokumenterat effektiva.

Detta är enligt förvaltningens mening något som borde bedömas med stöd av konsumentlagstiftningen.

Ett urval av besökta objekt

Objekt	Adress	Antal registrerade medel	Antal inte godkända	Antal tveksamma	Åtalsanmälda
Trädgårdshuset	Skarpnäcks gårdsväg 10 128 31 Skarpnäck	62		3	
BEA ICA KVANTUM	Handelsvägen 188 122 38 Enskede	8	1	0	
COOP	Ullsundavägen 189A	37		2	
Hortus AB	Perstorpsvägen 125 123 63 Farsta	26		1	
K-Rauta	Karlsbodavägen 2 168 67 Bromma	27		0	
Netto	Magnus Ladulåsgatan 3	2	1	0	1
Plantagen Sverige AB	Åkeshovs Gårdsväg 168 38 Bromma	28		0	
Weibulls Citybutiken	Sveavägen 32 111 34 Stockholm	30		4	
ÖoB Överskottsbolaget	Skärholmsplan 1 127 48 Skärholmen	8		0	

I DEN HÄR RAPPORTEN redovisas resultatet av en tillsynskampanj riktad mot överlåtare av kemiska bekämpningsmedel. Ett antal butiker som säljer bekämpningsmedel besöktes. Bekämpningsmeddelen granskades med avseende på överlåtelsemärkning, giltig registrering och barnskyddande förslutningar.

www.miljo.stockholm.se

MF 2006.04

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Tekniska nämndhuset, Box 8136, 104 20 Stockholm. Tel 08-508 28 800. Fax 08-508 28 808. www.miljo.stockholm.se